

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

ГЕОГРАФІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Кафедра економічної та соціальної географії

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Заступник декана з навчальної роботи
Володимир ПАСЬКО

«28» 08 2025 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ЯКІСТЬ ЖИТТЯ НАСЕЛЕННЯ МІСТ ТА РЕГІОНІВ

для студентів

галузь знань 10 Природничі науки
спеціальність 106 Географія
освітній рівень магістр
освітня програма Економічна та соціальна географія
вид дисципліни вибіркова

Форма навчання	денна
Навчальний рік	2025/2026
Семестр	3
Кількість кредитів ECTS	6
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська
Форма заключного контролю	залік

Викладачі:

ПРОВОТАР Наталія, кандидат географічних наук, доцент кафедри економічної та соціальної географії, доцент

КИРАЩУК Анатолій, аспірант кафедри економічної та соціальної географії

Пролонговано: на 20__/20__ н.р. _____ (_____) «__» 20__ р.

на 20__/20__ н.р. _____ (_____) «__» 20__ р.

КИЇВ – 2025

Розробник: Провотар Наталія Іванівна, кандидат географічних наук, доцент
кафедри економічної та соціальної географії, доцент

ЗАТВЕРДЖЕНО

«28» 06 2025 року

Завідувач кафедри економічної та соціальної географії

М.К. професор Костянтин МЕЗЕНЦЕВ

Протокол № 12 від 19 червня 2025 року

Схвалено науково-методичною комісією географічного факультету

Протокол № 7 від 27 серпня 2025 року

Голова науково-методичної комісії Н.К. доцент Наталія КОРОГОДА

«27» 08 2025 року

ВСТУП

1. Мета дисципліни – сформувати у студентів здатність розв’язувати складні задачі та проблеми забезпечення достатнього рівня якості життєдіяльності населення у містах та регіонах, спираючись на сучасні стратегії підвищення якості життя населення; приймати відповідні управлінські рішення у сфері міського та регіонального розвитку, спрямовані на підвищення якості життя населення. Основний зміст дисципліни ґрунтується на застосуванні сучасних концепцій та методів дослідження якості життя населення міст та регіонів із використанням комплексу міждисциплінарних даних за невизначених умов і вимог.

2. Попередні вимоги до опанування або вибору навчальної дисципліни:

Для успішного оволодіння знаннями з дисципліни «Якість життя населення міст та регіонів» студенти повинні:

мати базові знання із суспільної географії, соціальної географії, економічної географії, сталого розвитку;

вміти аналізувати соціальні та економічні процеси в суспільстві, виявляти їх особливості, причини та оцінювати наслідки;

володіти сучасними кількісними і якісними методами досліджень, вміти їх застосовувати у науково-дослідницькій діяльності;

вміти застосовувати сучасні засади сталого розвитку для складання стратегічних планів і програм соціально-економічного розвитку міст і регіонів.

3. Анотація навчальної дисципліни: Навчальна дисципліна «Якість життя населення міст та регіонів» є складовою освітньо-наукової програми «Економічна та соціальна географія» підготовки фахівців за освітнім рівнем «магістр» у галузі знань 10 Природничі науки за спеціальністю 106 Географія. Дисципліна «Якість життя населення міст та регіонів» є вибірковою і викладається студентам у 3 семестрі в обсязі 6 кредитів ECTS. Дана навчальна дисципліна присвячена вивченню теоретичних та методичних основ дослідження якості життя населення міст та регіонів, економічних, соціальних та екологічних аспектів якості життя населення міст та регіонів, сучасних стратегій розвитку та управління комфортними для життя містами та регіонами.

4. Завдання (навчальні цілі) вивчення дисципліни:

- формування у студентів вмінь та навичок до наукового аналізу сучасних проблем міського та регіонального розвитку в контексті якості життя населення для забезпечення сталого розвитку міст і регіонів (ЗК 3; СК 2);
- формування у студентів здатності до використання теорій і концепцій сучасної урбаністики та соціальної географії для дослідження якості життя населення на різних рівнях просторової організації (СК 1);
- формування у студентів вміння планувати, проводити та публічно презентувати результати дослідження якості життя населення міст та регіонів, здійснювати їх зрозуміле донесення до фахівців і широкого загалу (СК 8).

5. Результати навчання за дисципліною:

Результат навчання (1. знати; 2. вміти; 3. комунікація; 4. автономність та відповідальність*)		Форми викладання і навчання	Методи оцінювання та пороговий критерій оцінювання	Відсоток у підсумковій оцінці з дисципліни
Код	Результат навчання			
1	Знати об'єктно-предметну сутність концепту якості життя населення, зокрема:			
1.1	сутність та підходи до розуміння якості життя населення міст та регіонів;	Лекції, семінарські заняття	Виступи, доповнення на семінарських заняттях, виконання творчих індивідуальних робіт, тематичні контрольні роботи, залік	До 40%
1.2	чинники та індикатори умов життя, способу життя та рівня життя населення міст і регіонів;	Лекції, семінарські заняття		
1.3	сутність сучасних економічних та соціальних трансформацій у містах та регіонах в контексті якості життя мешканців;	Лекції, семінарські заняття, самостійна робота		
1.4	концептуальні основи аналізу забудови та публічних просторів населених пунктів в контексті якості життя населення;	Лекції, семінарські заняття, самостійна робота		
1.5	концептуальні основи аналізу переміщення у містах та між населеними пунктами в контексті якості життя населення;	Лекції, семінарські заняття, самостійна робота		
1.6	концептуальні основи аналізу озеленення міст в контексті якості життя населення;	Лекції, семінарські заняття, самостійна робота		
1.7	сучасні концепції та стратегії розвитку комфортних для життя міст та регіонів.	Лекції, семінарські заняття, самостійна робота		
2	Застосовувати теоретичні фахові знання у практичних ситуаціях, зокрема:			
2.1	застосовувати сучасні концепції розвитку міст та регіонів комфортних для життя;	Лекції, семінарські заняття, самостійна робота	Виступи, доповнення на семінарських заняттях, тематичні контрольні роботи, виконання творчих індивідуальних робіт,	до 40%
2.2	аналізувати індикатори якості життя населення;	Лекція, семінарські заняття, самостійна робота		
2.3	кількісно і якісно аналізувати забудову, публічні простори, озеленення та переміщення в містах в контексті якості життя населення;	Лекції, семінарські заняття, самостійна робота		

2.4	здійснювати комплексну оцінку та моніторинг якості життя населення у містах та регіонах;	<i>Лекції, семінарські заняття, самостійна робота</i>	залік	
2.5	розробляти стратегії підвищення якості життя населення міст та регіонів.	<i>Лекції, семінарські заняття, самостійна робота</i>		
3.	Комунікація:			
3.1	вироблення у студентів комунікативних навичок спілкування з фахівцями та експертами з міського та регіонального розвитку, у тому числі в міжнародному контексті, пошуку компромісних рішень.	<i>Семінарські заняття, дискусія, вирішення конкретних задач та ситуацій</i>	<i>Виступи, доповнення на семінарських заняттях, виконання творчих індивідуальних робіт, залік</i>	до 10%
4. Автономність та відповідальність				
4.1	розуміння особистої відповідальності за професійні та управлінські рішення у сфері міського та регіонального розвитку, планування та управління щодо визначення стратегій розвитку міст і регіонів комфортних для життя.	<i>Семінарські заняття, дискусія, вирішення конкретних задач та ситуацій</i>	<i>Виступи, доповнення на семінарських заняттях, виконання творчих індивідуальних робіт, тематичні контрольні роботи, залік</i>	до 10%

6. Співвідношення результатів навчання дисципліни із програмними результатами навчання

Результати навчання дисципліни	1.1	1.2	1.3	1.4	1.5	1.6	1.7
Програмні результати навчання							
1. Вміти виявляти, ставити та розв'язувати науково-прикладні проблеми, здійснювати критичну оцінку прийнятих рішень (ПР05)		+					
2. Здійснювати дослідження природно- і суспільно-географічних проявів розвитку геосистем у складних і непередбачуваних умовах, прогнозувати їхній розвиток, аналізувати альтернативи, оцінювати ризики та ймовірні наслідки (ПР08)	+					+	+
3. Планувати й виконувати теоретичні та прикладні дослідження, робити обґрунтовані висновки, аналізувати та презентувати результати досліджень (ПР12)	+		+	+	+		

Результати навчання дисципліни	2.1	2.2	2.3	2.4	2.5	3.1	4.1
Програмні результати навчання							
1. Вміти виявляти, ставити та розв'язувати науково-прикладні проблеми, здійснювати критичну оцінку	+	+	+	+	+	+	+

прийнятих рішень (ПР05)							
2. Здійснювати дослідження природно- і суспільно-географічних проявів розвитку геосистем у складних і непередбачуваних умовах, прогнозувати їхній розвиток, аналізувати альтернативи, оцінювати ризики та ймовірні наслідки (ПР08)	+	+	+	+	+	+	+
3. Планувати й виконувати теоретичні та прикладні дослідження, робити обґрунтовані висновки, аналізувати та презентувати результати досліджень (ПР12)		+	+	+	+	+	+

7. Схема формування оцінки:

Рівень досягнення всіх запланованих результатів навчання визначається за результатами виступів на семінарах, презентацій індивідуальних творчих робіт, написання письмових тематичних контрольних робіт, заліку.

Рівень досягнення всіх запланованих результатів навчання визначається шляхом організації поточного, тематичного та підсумкового контролю у формі заліку.

Питома вага результатів навчання у підсумковій оцінці за умови її опанування на належному рівні така:

результати навчання – 1.1 – 1.7 (знання) – до 40%;

результати навчання – 2.1-2.5 (вміння) – до 40%;

результати навчання – 3 (комунікація) – до 10%;

результати навчання – 4 (автономність та відповідальність) – до 10%.

7.1. Форми оцінювання студентів

У курсі передбачено 2 змістові частини. Заняття проводяться у формі лекцій та семінарських занять. Завершується дисципліна заліком.

Семестрове оцінювання: кількість балів, що студент отримує протягом семестру є сумою балів, що були отримані при оцінюванні роботи на семінарських заняттях та виконанні індивідуальних творчих робіт і тематичних контрольних робіт.

Організація оцінювання: Робота на семінарських заняттях оцінюється по виконанню, відповідно до графіка проведення семінарських занять. Тематичні контрольні роботи проводяться у тестовій формі.

Умови допуску до заліку: рекомендований мінімум для допуску до заліку – 36 балів. Для студентів, які набрали сумарно меншу від 36 балів (*рекомендований мінімум*) кількість, обов'язковою умовою для отримання допуску до заліку є написання рефератів за питаннями пропущених чи недостатньо засвоєних тем.

Підсумкове оцінювання у формі заліку проводиться в письмовому форматі. Максимальна кількість балів під час заліку – 40, мінімальна кількість балів, що додаються до семестрових – 24 (*60% максимальної кількості балів, відведених на залік*).

Загалом формування оцінки спирається на «Положення про організацію освітнього процесу у Київському національному університеті імені Тараса Шевченка» (друга редакція), що введено в дію наказом ректора № 170-32 від 11 квітня 2022 року.

7.2. Шкала відповідності оцінок

За національною шкалою	За 100-бальною шкалою
Зараховано	60-100
Не зараховано	0-59

8. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назва теми	Кількість годин		
	лекції	семінарські заняття	самостійна робота
Змістова частина 1. <i>Теоретичні основи вивчення якості життя населення</i>			
<i>Тема 1.</i> Життєдіяльність населення. Умови та рівень життя населення.	2		10
<i>Тема 2.</i> Якість життя населення міст та регіонів. Індикатори якості життя населення.	4	2	15
<i>Тема 3.</i> Просторові особливості розвитку міст та регіонів. Соціальна нерівність та сегрегація, поширення соціальних негараздів у містах та регіонах.	4	2	15
<i>Тема 4.</i> Сучасні концепції та стратегії розвитку комфортних для життя населення міст та регіонів.	2	2	15
Змістова частина 2. <i>Економічні, соціальні, екологічні аспекти якості життя населення міст та регіонів</i>			
<i>Тема 5.</i> Якість життя населення міст та регіонів в контексті озеленення.	4	2	20
<i>Тема 6.</i> Якість життя населення міст та регіонів в контексті забудови.	4	2	20
<i>Тема 7.</i> Якість життя населення міст та регіонів в контексті проведення дозвілля. Комфортні публічні простори.	4	2	20
<i>Тема 8.</i> Якість життя населення міст та регіонів в контексті переміщення. Пішоходи́зація.	4	2	20
Всього	28	14	135

Загальний обсяг – **180 год.**, в тому числі:

лекції – **28 год.**

семінарські заняття – **14 год.**

консультації – **3 год.**

самостійна робота – **135 год.**

9. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна:

1. Гукалова І.В. *Якість життя населення України: суспільно-географічна концептуалізація*. Монографія. Київ, 2009. 346 с.
2. Немець Л., Мезенцев К. (ред.) *Соціальна географія*: Підручник. Київ, 2019. 304 с.
3. Мезенцев К.В., Підгрушний Г.П., Мезенцева (Провотар) Н.І. *Регіональний розвиток в Україні: суспільно-просторова нерівність та поляризація*. Монографія. Київ, 2014. 132 с.

Додаткова:

1. Гел Я. *Міста для людей*. Київ, 2018. 280 с.
2. Гукалова І.В. До питання соціально-географічної концептуалізації інклюзивного розвитку. *Науковий вісник Херсонського Державного університету. Серія: Географічні науки*. 2019, № 10. С. 20-26.
3. Гукалова І.В. Статус категорії якості життя населення в географії і сучасна її динаміка у регіонах України. *Український географічний журнал*, 2013 (4). С. 48-55.
4. Гукалова І.В. Якість життя як цільовий імператив концепцій міського розвитку: висновки для України. *Український географічний журнал*, 2018 (1). С. 30-38.
5. Клеєфіш-Йобст У., Кеддерманн П., Юнг К. *Усім потрібне житло. Справедливе, соціальне, доступне*. Київ, 2020. 240 с.
6. Лібанова Е.М., Гладун О.М., Лісогор Л.С. *Вимірювання якості життя в Україні. Аналітична доповідь*. Київ, 2013. 50 с.
7. Мезенцев К., Олійник Я., Мезенцева (Провотар) Н. (ред.). *Урбаністична Україна: в епіцентрі просторових змін*: Монографія. Київ, 2017. 438 с.
8. Мезенцев К. В., Провотар Н.І., Пальчук М.В. Публічні простори через призму партисипативного міського планування – приклад Києва. *Український географічний журнал*, 2020 (2). С. 30-37.
9. Мезенцев К., Провотар Н. Київські мікрорайони соціалістичних часів: океан сірості проти веселкофікації? *CANactions Magazine. MIKRORAYONS*. 2020 (1), С. 94-110.
10. Мельниченко О. А. *Підвищення рівня та якості життя населення*: Монографія. Харків, 2010. 232 с.
11. Покляцький С.А. *Умови життя населення великих міст України: суспільно-географічне дослідження*. Київ, 2016. 184 с.
12. Провотар Н., Огійчук Н. Публічні простори Житомира: місця, які спонукають мешканців виходити в місто. *Економічна та соціальна географія*. 2021, Вип. 86, С. 40-52.
13. Спек Дж. *Правила пішохідного міста: 101 крок до створення кращих місць*. Київ, 2019. 286 с.
14. Mezentssev K., Neugebauer C., Mezentsseva (Provotar) N. Civil Society. In: I. Brade, C.S. Neugebauer (eds.). *Urban Eurasia. Cities in Transformation*. Berlin: DOM publishers, 2017. P. 275-282.
15. Provotar N., Kutova K., Dibrivnyi E. Social and spatial differences in Inclusive infrastructure development in a large city. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Географія*. 2022, № 3-4 (84-85), С. 8-15.